

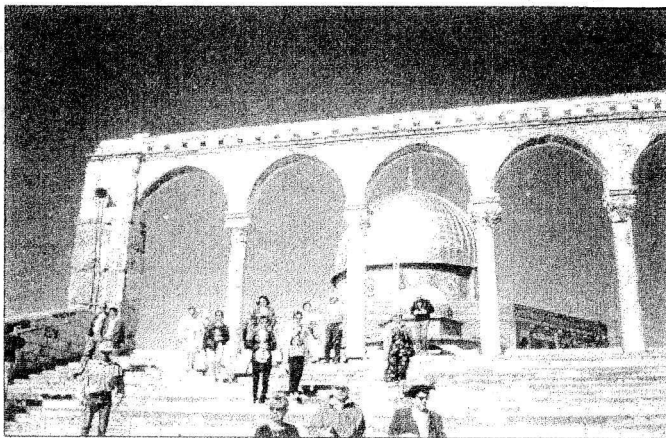

Mūsu bibliotēkai – jauna un moderna informatīvā sistēma

Stāsta Datu tīkla direktors Imants Pujāts

Astoņas lielākās Latvijas bibliotēkas – Nacionālo bibliotēku, Akadēmisko bibliotēku, LU bibliotēku, RTU bibliotēku, Latvijas Lauksaimniecības universitātes bibliotēku, Patentu tehnisko bibliotēku, Medicīnas akadēmijas bibliotēku un Medicīnas zinātnisko bibliotēku – līdz nesenaī pagātnei apkalpoja lokāla informatīvā sistēma. Radās doma, ka tā ir jāaizstāj ar krietni mūsdienīgāku programmu. Izklaušās mazliet neparasti, bet vismodernākās informatīvās sistēmas visbiežāk un visātrāk ieviešas tieši tādās budžeta iestādēs kā manis nupat nosauktajās, turklāt ar bibliotēku starpniecību – protams, runa ir par organizācijām, kuras nenodarbojas ar ļoti izteiktu uzņēmējdarbību. Ir pierādījies, ka budžeta iestādēs humanitāru vajadzību īstenošanai allaž vieglāk dabūt lielākus finansējumu no dažādiem ārzemju fondiem. Šajā gadījumā tas bija MELON fonds, kura piešķirto finansējumu izmantojot, mūsu astoņas bibliotēkas varēja izvēlēties nopietnu, daudzās pasaules valstīs apbrotu sistēmu – tādu, kura paredzēta darbam ar daudz bibliotēku apvienotu informatīvo lauku.

Konkursā par ārzemju sistēmu izvēli diezgan sīvā cīņā uzvarēja Izraēlas sistēma. Mums vajadzēja atrast tādu programmu, kas spēj apkalpot izklaidētus klientus, turklāt ar zināmu tehnikas ekonomiju, lai nevajadzētu katrā no astoņiem objektiem uzturēt veselu apkalpes brigādi. Mūsu gadījumā ir viens jaudīgs centrālais serveris, kas atrodas organizācijā *Lanet*. Svarīgi bija izraudzīties tādu vietu, kur pašlaik un pārskatāmā nākotnē varētu būt vislabākie sakaru apstākļi, lai būtu izdevīgi visiem lietotājiem un lai būtu pēc iespējas mazāki sakaru traucējumi. Izraēlas sistēma ir ļoti jaudīga, viens un tas pats serveris spēj apkalpot visas minētās astoņas bibliotēkas un ir domāts apvienotajam elektroniskajam katalogam.

Kā sākumā jau teicu, līdz šim esam izmantojuši līdzīgas sistēmas, bet tās ir bijušas Latvijas ražojumi un darbojušas DOS vidē. Tādai valstij kā Latvija pašai izveidot apjomīgu sistēmu iznāk pārāk dārgi, jo lietotāju skaits ir tāds, kāds nu tas ir. Vienīgā mūsu sistēmu priekšrocība ir tā, ka jau no paša sākuma tās veidotas, ievērojot visas mūsu īpatnības. Ārzemju sistēmas ir jāpielāgo mūsu specifikai.

Pieredze Izraēlas speciālistu grupai ir nenoliedzama, ja reiz viņi macejuši iestrādāt savu sistēmu tādā milzu kompleksā kā Sanpaulu konsorciā ar 300 000 lietotājiem. Kad mēs šo sistēmu izraudzījāmies, mēs to skatījāmies Beļģijā, Ģentes universitātē. Šī sistēma darbojas grafiskā vidē, citas sistēmas, kuras arī piedalījās minētajā konkursā, izskatījās *dosveidīgas*, proti, tās nedarbojās grafiskā formā. Dažas no tām būtu vienkāršāk ieviestas,

toties mūsu izraudzītā izraēliešu sistēma, kas gan prasa no ieviesējiem augstu kvalifikāciju, ir krietni modernāka. Mēs ar Izraēlas partneriem sadarbojamies gandrīz divus gadus, sarakstāmies ar epasta palīdzību, saskaņojam pat rīcību, viņi vēro, kas notiek ar mūsu centrālo serveri, dažbrīd viņiem rodas grūtības visai sliktu sakaru dēļ. Jāpaskaidro, ka informatīvās saites no Latvijas pirmām kārtām iet uz dažādām Eiropas valstīm, kā arī uz Ameriku, – uz Izraēlu tiekam tikai pakārtotā režīmā.

Tātad – ja tu gribi kaut ko patiesi modernu, tad tev ir jāpapūlas. Toties pēc tam, kad tu esi izpratis sistēmas iespējas, tad tu vari izmantot tās priekšrocības. Šis saskaņošanas posms ir ļoti sarežģīts. Bet lietotājs šīs grūtības nemanīs. Ar *Internet Web* lapu starpniecību varēs izvēlēties sev vajadzīgo literatūru, vispirms uzzināt, vai tā tur ir atrodama, zināmos apstākļos varēs arī pasūtīt – tas vēl ir jautājums, vai tas viss būs par brīvu, jo – ja ir liels skaits pasūtītāju un viņiem sniedz pieprasītās ziņas, tad kādam tas ir jādara; automatika var visu fiksēt, bet konkrētam cilvēkam jāaiziet pie plaukta un jāsakomplektē. Taču domāts tiek arī šajā virzienā.

Nedaudz atstāts šajā sistēmā atrodas Akadēmiskā bibliotēka, kurai ir pilnīgi cita sistēma, bet kurai ir paredzēts sadarbības interfeiss ar centrālo serveri, un Latvijas Lauksaimniecības universitātes bibliotēka – mūs nedaudz biedē tas, ka sakari starp Rīgu un Jelgavu nav tik labi, kā varētu vēlēties. Tāpēc izlemts, ka Jelgava varētu strādāt pati ar savu nelielu serveri, kas zināmos laikposmos automatiski apmainītos ar centrālā servera datiem. Bet dzīvē ir tā, ka konkrētais lietotājs nemaz nezina, ar kuru serveri kurā brīdī strādā.

Mūsu lietotāji ir divu, ja tā var teikt, ideoloģiju pārstāvji – bibliotekāri un jebkurš no mums – ikviens lasītājs, kurš spēj orientēties bibliogrāfiskajā sistēmā ar *Internet* palīdzību, uzzināt, vai viņu interesējošā informatīvā vienība atrodas vienā vai otrā bibliotēkā. Starp citu, to var darīt ne tikai augstskolas students vai darbinieks, bet jebkurš cilvēks, pat no ārzemēm, – kā jebko, kas pieejams *Internet*.

Mūsu darbs sistēmas izpētē un ieviešanā atrodas divu gadu darbu posma nobeiguma stadijā. Somēnes sāk darboties pirmā kārta, RTU jaunā sistēma pilnībā sāks darboties vasarā – beidzoties visām uzņemšanas formalitātes jaunajam mācību gadam, dati par visiem jaunajiem studentiem jau ir jāiesūta šajā bibliogrāfiskajā sistēmā. Tātad visi RTU studenti varēs būt fiksētie lietotāji, kas nozīmē – būs uzskaitē, ko katrs no bibliotēkas ir ņēmis, cik ilgi pie sevis tur, vai pret viņu nav nekādu pretenziju, turklāt students būs tā saucamais vienotais lasītājs, tas nozīmē – ja reiz es esmu pierakstījis kā savas universitātes students, tad uzreiz automatiski esmu lasītājs visu šo astoņu bibliotēku lasītavās. Tā nevarēs būt, ka es paņēmu grāmatu, *noslēpju* vienā bibliotēkā, un par mani neko nezina citās bibliotēkās (kas pašlaik, starp citu, vēl ir iespējams).

Paveras arī dažādas starptautiskās sadarbības iespējas, uzreiz gan jāpiebilst, ka tās vairāk ir domātas turīgākām valstīm. Mūsu finansu stāvokļa dēļ tos spēcīgos moduļus, kas domāti visjaunākās literatūras pasūtīšanai, pirkšanai un sakariem ar dažādām pasaules izdevniecībām, īpaši nebūs jānoslogo. Mēs grāmatas, lielākoties, ne pašas jaunākās, saņemam dāvinājuma veidā un reizēm pat isti nezina, kur tās likt...

Izraēlas firmas pārstāvji vairākkārt ir bijuši pie mums, un tagad, kad mūsu sadarbība jau ievirzījās finiša taisnē, mēs – pārstāvji no visām astoņām bibliotēkām – februāra beigās devāmies uz semināru Izraēlā.

(Turpmāk vēl.)

A. Auziņš